

Grimm Masallarındaki Cadı İmajı

The Witch Image in Grimms' Fairy Tales

Hamdullah ŞAHİN¹

Başvuru Tarihi: 02.07.2018

Kabul Tarihi: 23.07.2018

Atf İçin: Şahin, H. (2018). Grimm Masallarındaki Cadı İmajı. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, Prof. Dr. Seyyare DUMAN (Özel Sayı), 113-127.

ÖZ: Cadı Avı Çağı denilince on beşinci yüzyılın sonlarında başlayan ve on dokuzuncu yüzyılın başlarında biten dönem akla gelir. Yaklaşık üç yüzyıl süren bu dönemde elli bin kadar insan yargılanıp, genelde yakılarak idam edilmiştir. Bu dönemin toplum hafızasına bıraktığı izleri ise aynı toplumun sözlü anlatılarında bulunabilir. Bu sözlü anlatımları masallar yoluyla on dokuzuncu yüzyılın başlarında toplayan Grimm Kardeşler de bu zamanın korkularını, duygularını ve izlerini, diğer bir deyişle o zamanın ruhunu ortaya koyar. Bu çalışmada cadı kavramı ve Cadı Avı'nın Grimm Kardeşler'in 'Çocuk ve Ev Masalları'ndaki izlerini doküman taraması yoluyla araştırılarak tarihsel verilerle ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır. Toplamda yirmi Grimm masalında cadı ve büyücülerle karşılaşmış ve bunların yarısından çoğunda bu cadı ve büyücülerin öldüğü ortaya çıkmıştır. En çok karşılaşılan ölüm şekli ise o dönemin cadı olarak suçlu bulunanlara da uygulanan yakılma olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Grimm masallarından cadı imajının en belirgin olduğu Hansel ile Gretel, Pamuk Prenses ve Altı Kuğu adlı üç masaldaki cadı imajı incelenmiştir. Bu masallarda Cadı Avı'nın kıtlık, kötü ürünler, hastalık, savaşlar ve olumsuz hava koşullarıyla direk bağlantısı tarihsel verilerle kurulmuştur. Buna göre bütün bu olumsuzluklar için aranan günah keçisi söz konusu cadılar olmuşlardır. Bütün bu üç yüzyıllık dönemde ortaya çıkan cadı imajı birikimi ve toplumsal hafıza da incelenen masallardaki cadı imajıyla örtüşmektedir.

Anahtar sözcükler: Cadı avı, cadı imajı, Grimm Kardeşler, masallar

ABSTRACT: The term 'Witch Hunt Age' refers to the period that begins at the end of the fifteenth century and ends at the beginning of the nineteenth century. In that period, which lasted about three hundred years, fifty thousand people were tried, and generally burned and executed. Hence, that period left some traces in the memory of the society, and those traces can be found in the verbal accounts of that society. In the early nineteenth century, the Grimm Brothers, who collected those verbal expressions through fairy tales, have conveyed the fears, feelings and traces of that time; that is, the zeitgeist. In this study, the concept of witch and witch hunts were investigated through the documents of Grimm Brothers' Fairy Tales. The relationship between the concept of witch (hunts) and the historical accounts was also tried to be built. A total of 20 Grimms' Fairy Tales consisted of witches and sorcerers, and those witches and sorcerers died or were killed in more than half of those tales. It was revealed that the most common form of death was being burned that was also applied to those who were found guilty as witches at that time. Moreover, the image of witches in 'Hansel and Gretel', 'Snow White' and 'The Six Swans' were examined because those fairy tales had the most prominent witch figure among the other tales of Grimm Brothers. Furthermore, the relationship between witch hunting and famine, bad products, illness, wars, adverse weather conditions was established by means of the historical accounts. Accordingly, for all those negative conditions, the

¹ Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, hamdullahsahin@anadolu.edu.tr

wanted scapegoat became the aforementioned witches. The accumulation of the witch image and the social memory emerged throughout the whole 300 years also overlapped with the image of witches examined in the previously stated fairy tales.

Keywords: Witch hunt, witch image, Grimm Brothers, fairy tales

1. GİRİŞ

Cadı kelimesi günümüzde kullanıldığı ortama veya amaca bağlı olarak olumsuz ya da olumlu algılanabilecek bir kelimedir. Bir zamanların kanca burunlu, kötülük yapan cadılarının yerini son dönemde yavaş yavaş daha olumlu cadı imajı yer almaya başlamıştır. Onun yerine günümüz cadıları ya *Tatlı Cadı*'daki *Sementa* gibi burunlarını oynatarak büyü yapıyorlar ya da *Harry Potter*'daki *Hermione* gibi ellerinde sihirli asaları ile sorunları çözüyorlar. *Sabrina* gibi büyümenin ne anlama geldiğini öğrenenler varken, *Sihirli Annem* dizisinde olduğu gibi Türkiye sınırlarında üç çocuk yetiştirenler de var.

Yaklaşık iki yüzyıl önceye kadar cadı oldukları için yakılanlar için, bu olumlu tablo düşünülemez bir durumdur. Karanlık çağ olarak isimlendirilen Orta Çağ'ın bitmesinden yaklaşık dört yüzyıl sonra, aydınlanmanın, endüstrinin çağında bile cadı imajı Hristiyan batı toplumunda insanların belleğine olumsuz bir biçimde yer edinmiştir. Öyle ki bu imaj toplumun söylentilerine, hikâyelerine, masallarına ve şarkılarına da yansımıştır.

1812'de, Romantik dönemin en parlak olduğu dönemde, "Çocuk ve Ev Masalları" ismi ile Alman halk masallarını topladıkları derlemeyi yayınlayan Grimm Kardeşler, dönemin sessiz tanıkları olmuşlardır. Bu derleme sırasında halk diline mümkün olduğunca sadık kalmaya çalışmış ve o zamanın milliyetçi ruhuna katkı yapmaya çalışmışlardır. Bu çabayı derlemelerin ön sözünde şu şekilde belirtmişlerdir: "*Bu masalları elden geldiğince temiz tutmaya çalıştık. Ne bir olay ekledik ne birini güzelleştirdik ne de değiştirdik.*" (Aytaç, 2005, s. 266)

Aytaç (2005)'a göre Grimm Kardeşler halk masalı (*Volksmärchen*) ile sanatlı masal (*Kunstmaerchen*) arasındaki çizgiyi ayırmış ve tabii edebiyata (*Naturpoesie*) sadık kalma yolunu seçmişlerdir. Bunu yaparken dahi sanat kaygısından tamamen kurtulamamış ve dolayısıyla biçime özen göstermişlerdir. Ayrıca yapılan eleştiriler sonrasında ikinci baskılarında masalarda ciddi değişiklikler de yapmaktan çekinmemişlerdir.

Grimm Kardeşler masal toplama işini tek başlarına değil, bir ekip olarak yapmış ve eğitimli kadınlardan yardım almışlardır. Ekiplerinde Frederike Mannel, Dorothea Wild, Hassenpflug'lu üç kız kardeş ve ikinci baskıda önemli derecede rol oynayan Dorathea Viehmann'dır (Demirer Şahin, 2014). Demirer Şahin (2014)'e göre Hessen bölgesini seçmelerindeki ana neden bu bölgenin gelenek ve göreneklerine olan bağlılığıydı.

Grimm Kardeşler'in bu çabaları sonucunda 1850 yılında yayınlanan altıncı baskıya kadar toplam 210 farklı masal ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın amacı *Cadı Avı*'nın topluma yansımalarının izlerini Grimm Kardeşler'in "Çocuk ve Ev Masalları" aracılığı ile araştırmaktır. Bunun için öncelikle uzmanların *Cadı Avı* çağı olarak isimlendirdikleri zamanın özellikleri ve cadı kavramı incelenecektir. Sonrasında bu çağın özelliklerinin Grimm masallarındaki izleri araştırılacak ve aralarındaki ilişki irdelenecektir. Doküman taraması sonucunda toplum bilincinin ve zamanın ruhunun izleri de ortaya konmaya çalışılacaktır.

2. CADİ KAVRAMI VE CADİ AVI

Etimolojik olarak Almanca cadı- *Hexe*- kelimesi Eski Yüksek Almanca *hagzissa* ve *hagazussa* Orta Yüksek Almanca *hecse* veya *hesse* kelimelerinden gelmektedir. Aynı kelime evrilerek İngilizceye de *hag* olarak geçmiştir (Köbler, 1995).

Orta Çağ ve Yakın Çağ'daki klasik cadı imajını yansıtan en önemli kaynaklardan birisi ise Shakespeare'in *Macbeth* oyunudur. Buna göre cadılar, şeytanla iş birliği yapan, çirkin, yaşlı, kamburu olan, kanca burunlu kadın büyücülerdir. Bu büyücüler şeytanla iş birliği yapmalarının yanında büyü güçlerini insanlara zarar vermek niyetinde kullanmaktadırlar. Kötülük ve büyü cadıları anlatırken temel kelimeler olarak ortaya çıkmaktadırlar (Shakespeare, 1994). Akın (2011)'a göre "yaygın cadı inancının" masallarda, destanlarda, halk kültüründe yaşatılan geleneksel cadı ile örtüşmesi büyük ölçüde 15. yüzyılda gerçekleşmiştir.

Geleneksel cadı resminden önce de büyü ve cadılık antik çağdan itibaren kültürün bir parçası olmuştur. Örneğin antik Yunan tanrısı *Hekate* büyücülerin ve cadıların koruyucu tanrıçasıdır. İşareti aydır ve sonradan ay altında dans eden, ayin yapan cadı resminin kaynakçası çoğu zaman *Hekate*'dir (İçöz, 2008). Diğer bir ünlü cadı ise *Odysseia*'da ismi geçen, *Hekate*'nin kızı ya da rahibesi, *Kirke*'dir (Homer, 2006). *Kirke* geleneksel cadılara güzelliği dışında çok benzer. Buna göre erkekleri büyüler ve evcil hayvanlara dönüştürerek ellerinden güçlerini alır. Sesiyle ve yiyecekleri ile onların akıllarını başlarından alıp yoldan çıkarır. Özellikle bu yoldan çıkarma noktası sonraki cadı imajı için etkili olmuştur. Buna göre Rönesans cadısı da şeytanla iş birliği yapıp özellikle erkekleri yoldan çıkarır ve onların üzerinde kontrol sağlar (Dell, 2016). Bu ikisi dışında kıskançlıktan sevdiği adamın karısını sihirli bir hırka ile ve çocuklarını da elleri ile öldüren *Kirke*'nin yeğeni *Medea*'da Antik Yunan'ın önemli cadıları arasında sayılır (Sears, 2015).

Hristiyanlığın ilk yıllarıyla beraber *Öteki*'ye karşı bir düşmanlık doğmuştur. Buna göre ilk dönemde paganlar- yani tek tanrıya tapmayanlar- ana düşman grup olarak kabul edilmiştir. Örneğin, İskenderiye şehrinde Hristiyanların sayısı artınca, pagan azınlığa karşı Hristiyanlar katliama girişmişler ve o zamanın ünlü kadın filozof, matematikçi ve astrologlarından *Hypatia*'yı bizzat başpiskoposun emri ile öldürüp, sonra da yakmışlardır. İşin ilginç tarafı burada da işledikleri bu cinayeti haklı çıkarmak için *Hypatia*'nın büyü kullandığını söylemeleridir (Deakin, 2018).

Behringer (2000a)'e göre Avrupa'da ilk kayıtlara geçen *Cadı Avı* da bu zamanlarda gerçekleşmiştir. 580 yılında Paris'te Fransız Kralı Fredegunde'nin rızasıyla yapılan *Cadı Avı* ve 899 yılında kral Arnulfs'un ani ölümü üzerine Rudpurğ isimli bir cadının işkence görmesi ve öldürülmesi bunlara örnek gösterilebilir. Behringer (2000a) ayrıca bu dönemdeki cadı avlarının büyük oranda yasal olmadığını ve cadı olarak suçlananların genellikle linç edilerek öldürüldüklerinin altını çizmektedir.

Orta Çağ'da yaşanan kıtlıklar, kuraklıklar, savaşlar ve hastalıklar için sürekli bir hedef aranmıştır. Birçok yerde düşman olarak paganlar ve Yahudiler kabul edilmiş ve katledilmişlerdir. 1096 yılındaki I. Haçlı Seferi sırasında Rouen, Metz, Mainz, Worms, Köln ve Prag şehirlerinde, II. Haçlı Seferi sırasında (1146) Fransa'da ve III. Haçlı Seferi sırasında (1189/90) İngiltere'de Yahudilere karşı yapılan pogromlar bunlara örnektir (Behringer, 2007). Behringer (2007) ayrıca Avrupa'da veba salgını sırasında Yahudilerin kuyuları zehirledikleri ve bu sayede hastalığı yaydıkları suçlamasıyla 1348 yılından itibaren geniş çapta avlandıklarından da bahsetmektedir. Özellikle bu dönemde Papa Gregory IX tarafından kurulan Engizisyon aktif olarak bu avlara katılmış ve düşman gördüğü herkesi kısa yargılamalar sonrasında öldürmüştür. Bu dönemde İspanyol Engizisyonu, Yahudi avına yönelirken Roma Engizisyonu ise pagan, katarlar gibi sapkın görülen tarikatlar ve büyücü avına yönelmiştir. Bu avlar Tapınak Şövalyeleri ile siyasi bir kimlik edinmiş ve en sonunda da *Cadı Avı*'na evrilmiştir (Pavlac, 2009).

Bu dönemde yakılarak idam edilen en ünlü kadın ise tartışmasız *Jeanne d'Arc*'dir. İngilizlere karşı Fransız ordularının generalliğine kadar yükselen *Jeanne d'Arc* siyasi oyunlar sonucunda İngilizlere esir düşmüş ve Engizisyon tarafından yargılanarak yakılmıştır. Bu noktada suçlamalar yine büyücülük,

şeytanla iş birliği yapma ve iksir kullanımı olarak dikkat çekmektedir. Her ne kadar *Jeanne d'Arc* bu suçlamalardan beraat edip bir cadı olarak değil de bir sapkın olarak idam edilse bile bu olay Engizisyonun siyasi davalara da karıştığını kanıtlar niteliktedir (Burns, 2003).

İlk defa Cadı –*Hexe*- kelimesinin hukuki bir metinde yer alması ise 1419 yılında olmuştur (Akin, 2008). Bu, sonraki dönemlerde sık sık karşılaşılabilecek bir kelimedir. Ayrıca bu dönemde mahkemenin yapacağı işkence türleri ve yöntemleri de kanuni olarak belirlenmiştir. Voltmer (2006) bir cadı yargılaması sırasında işkencenin sınırlı oranda kullanıldığını söylemektedir. Voltmer (2006)'e göre kilise için cadıları yakmaktan çok onların ruhunu kurtarmak öncelik taşımaktadır. Behringer (2000a) ise Voltmer'in tersine o dönemin cadı avcılarının cadı işkenceleri konusunda uzman olmaları gerektiğini yazmaktadır. Behringer (2000a) çalışmasında bu işkence geleneğine karşı duran Johann Greve (1584-1624) gibi ender din adamının da ismini vermektedir.

Cadı Avı, 1430-1780 arasındaki dönemde özellikle Avrupa'da zirveye ulaşmıştır ve bu dönem "Cadı Avı Çağı" olarak isimlendirilmektedir (Akin, 2011). Bu dönemde *Cadı Avı*'nin zirveye ulaşmasındaki en önemli nedenlerden birisi *Heinrich Kramer* (Heinrich Insitoris olarak da bilinmektedir) ve *Jakob Sprenger*'in Yukarı Almanya'da Engizisyon yargıçlığı sırasında, Papa VIII. Innocentius'tan aldığı yetkiyle yazdığı cadılığın el kitabı *Malleus Maleficarum*'dur (1486) – Almanca *Hexenhammer*, Türkçe *Cadı Balyozu* (Sprenger & Insitoris, 1486/2005). Gruber (1990) bu kitabı üç yüzyıl sürecek büyük *Cadı Avı* döneminin ve çılgınlığının başlangıç noktası saymaktadır. *Cadı Balyozu* üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, büyücülüğü ve nelerin büyücülük olarak anlaşıldığını anlatmaktadır. İkinci bölüm, büyü türleri ve bunlardan insanın nasıl kendini kurtarabileceğini açıklar. Üçüncü bölüm ise cadı yargılanmasının nasıl yapılacağını gösterir (Sprenger & Insitoris, 1486/2005). *Cadı Balyozu*'nun yanında aynı dönemde ortaya çıkan mini buzul çağı, yeni mezhepler, 30 Yıl Savaşları, bilimin gelişmesine karşı duyulan korku, coğrafi keşifler ve karşılaşılan yeni ırklar gibi etkenler katliam düzeyine ulaşan bu avın yayılmasına neden olmuştur. Behringer (2007) 15. yüzyıldan itibaren günah keçisi rolünün Yahudilerden cadılara geçtiğini yazar ve cadıların direk olarak hava durumu, kıtlık, düşen doğurganlık oranları ve aslında doğal olmasına rağmen doğaüstü nedenlerle açıklanmaya çalışılan hastalıklar konusunda sorumlu tutulduklarını belirtir. Behringer (2007)'e göre *Cadı Avı*'nin zirve yaptığı dönemlerin 1600'lü yılların öncesine ve sonrasına denk gelen mini buzul çağı dönemleri olması şaşırtıcı değildir. Öyle ki Mayıs 1626'da sebzelerin don nedeniyle çürümesi sonrasında Bamberg, Würzburg ve Aschaffenburg'da binlerce insan cadı olarak yakılmıştır. Bunların arasında sadece kadınlar değil, soylular, yöneticiler ve belediye başkanları da bulunmaktadır (Behringer, 2007).

Bu yıllar arasında öldürülen kişi sayısı hakkında da çeşitli söylemler bulunmaktadır. Gruber (1990) öldürülen birkaç milyon insandan bahseder. Voltmer (2006) milyonlar sayısının Gottfried Christian Voigt'in (1740-1791) on bir yüzyılda 9.442.994 cadının idam edildiğini hesapladığını duyurmasından kaynaklandığı yazmaktadır. Behringer (2000a)'e göre ölü sayısı 50 000 civarındadır, bunların 25 000 kadarı Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu topraklarında gerçekleşmiştir. Bu infazların en yoğun yaşandığı dönemse 1560-1630 arasındaki yıllara denk düşmektedir ki bu yıllar Avrupa'da açlık, soğuk ve savaş yıllarıdır. Cadı suçlaması ile yargılananların çoğunu kadınlar oluşturmaktadır. Örneğin, 1562-1684 yılları arasında Güneybatı Almanya'da yargılanan 1288 kişinin %82'si, yani 1050si kadındır. Bu oran yer yer %95'e kadar ulaşmaktadır (Akin, 2011).

Cadılıkla suçlananları ise zor bir süreç beklemektedir. İlk aşamada suçlama gelir ki bu suçlama genellikle daha önce yargılanmış bir cadıdan işkence altında alınmış ifadeye dayanır. Sonraki aşamada cadılıkla suçlanan kişi tutuklanır ve tamamen tıraş edilir. Bu sırada herhangi bir cadı izi var mı diye arama yapılır. Sonrasında üç aşamalı sorgulamadan geçilir. Bu sorgulama ilk aşamada detaylı sorular

şeklinde geçerken, son aşama ise işkenceye döner. Zaman zaman cadı deneyleri yapılır. Örneğin, su deneyinde cadı olarak suçlanan, elleri ve ayakları bağlı olarak suya atılır. Eğer kıyıya çıkarsa cadı olarak yakılır, çıkmazsa ya ölür ya da belirli bir zamandan sonra dışarı çekilir. Aynı şekilde ateş deneyinde ise cadıya ateşte kızartılmış demir ayakkabılar giydirilir ve bunlarla yürüyemezse ruhunun temiz olmadığına inanılır. Bu denemeler sırasında ölümler yargılama hatası olarak kabul edilir. En sonunda cadılıkla suçlanan kişiden itiraf alınır ve kendisi gibi cadı olanları isimlendirmesi istenir. Yargılama sonrasında da cadılığını itiraf eden kişi çoğu zaman ruhunun temizlenmesi için ateşte yakılarak idam edilir (Akın, 2011).

Almanya’da en fazla *Cadı Avı*’na sahne olan bölgeler ise Hessen ve Franken bölgeleridir. En büyük cadı avları ise 1626-1635 yılları arasında Köln -2000 kurban-, 1616-1630 yılları arasında Würzburg -1200 kurban-, 1590-1630 yılları arasında Mainz-2000 kurban- ve 1612-1636 yılları arasında Ellwangen/Eichstaett’te-700 kurban- gerçekleşmiştir (Behringer, 2000a). Bu dönemlerin 30 Yıl Savaşları ve mini buzul çağı dönemlerine denk geldiği dikkat çekmektedir.

3. GRİMM MASALLARINDA CADİ AVI

Masallar içeriği gereği fantastik öğelere sahiptir. Grimm Kardeşler’in “Çocuk ve Ev Masalları” da bir istisna değildir. Duden’de (t.y.) bile masal kelimesinin karşılığında *doğüstü güç ve şekiller*² den bahsedilmektedir. Buna karşılık Grimm Kardeşler masallarıyla halkı birleştirip, ortak bir halk kimliğini ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Bu kimlik sanat masallarında olduğu gibi yapay değil, tamamen doğaldır (Jakli, 2013). Bu yüzden Weidenhöffer (2013)’e göre Grimm Kardeşler’in halkı ya da Alman toplumunu anlatırken kullandıkları ton ortak bir kalıp yargı bilgisinin arka planında açıklanabilir.

Grimm Masalları incelendiğindeyse 20 masalda cadı ya da büyücü bulunmaktadır. Bunlar masal numaraları ile beraber sırasıyla şunlardır (J. Grimm & W. Grimm, 2009):

Tablo 1: *Grimm Masallarında Geçen Cadılar ve Büyücüler*

Masal Sırası	Masal İsmi	Cadının veya Büyücünün Ölüm Yöntemi	Notlar
11	Brüderchen und Schwesterchen	Yanarak	Kötü üvey anne ve çirkin üvey kız kardeş imajının cadılıkla buluşması, ikisi de aynı kaderi paylaşarak ölürlür.
12	Rapunzel	-	Cadı yerine kadın büyücü kelimesi kullanılmıştır.
15	Hänsel und Gretel	Yanarak	Kötü üvey anne ve ormandaki yaşlı, yamyam cadı imajı.
22	Das Rätsel	Kendi zehriyle	Kötü yaşlı cadı imajının üvey anne ile buluşması.
46	Fitchers Vogel	Yanarak	Cadı yerine yaşlı büyücü imajı. Kendisi gibi olanlarla beraber yanar.

² Orijinal kaynaktan şu şekilde geçmektedir; ‘im Volk überlieferte Erzählung, in der übernatürliche Kräfte und Gestalten in das Leben der Menschen eingreifen und meist am Ende die Guten belohnt und die Bösen bestraft werden.’

Masal Sırası	Masal İsmi	Cadının veya Büyücünün Ölüm Yöntemi	Notlar
53	Sneewittchen	Kızarmış ayakkabılarla ölene kadar dans ederek.	Güzel ama kötü üvey anne ile, saf ve masum kızın çatışması.
56	Der Liebste Roland	Dikenler arasında ölene kadar dans ederek.	Kötü üvey anne ve çirkin üvey kız kardeş imajının cadılıkla buluşması. Üvey anne kendi kızının kafasını uçurur ve sonra da kendisi bir büyülü dans ile öldürülür.
69	Jorinde und Joringel	-	Ormandaki yaşlı cadı imajının kadın büyücü kelimesi ile kullanımı.
85	Die Goldkinder	-	Ormandaki yaşlı cadı imajı, kahramanın dediğini yaparak canını kurtarır.
116	Das blaue Licht	Asılarak	Ormandaki yaşlı cadı imajına ek olarak cine benzer bir cüce var masalda.
122	Der Krautesel	Büyü ile eşeğe dönüştürüldükten sonra günde üç kez dövülerek.	Bir adet bilge kadın ve yaşlı cadı var masalda.
123	Die Alte im Wald	-	Ormandaki yaşlı cadı imajı.
134	Die sechs Diener	-	Kraliçe kadın büyücü olarak isimlendirilmiş.
135	Die weiße und die schwarze Braut	İğneli fiçıya atılıp, atlara bağlanarak.	Kötü üvey anne ve çirkin üvey kız kardeş imajının cadılıkla buluşması.
141	Das Lämmchen und Fischchen	-	Üvey çocuklarına kötülük yapan, cadı üvey anne. Bu kötülüğü düzelten ise bir bilge kadın masalda.
149	Der Hahnenbalken	-	Büyü sanatının bir kız tarafından bozulmasına sınırlanan bir büyücünün kızdan intikamının öyküsü.
179	Die Gänsehirtin am Brunnen	-	Cadı olarak isimlendirilen ama sonunda bilge kadın olduğu ortaya çıkan bir büyücü var bu masalda. Büyüye bakış açıcısı olumlu sayılabilir.
193	Der Trommler	Yanarak	Dağ başında yaşayan yaşlı cadı imajı.
197	Die Kristallkugel	-	Kıskanç bir kadın büyücünün erkek kardeşlerini büyülemesinin hikayesi.

Bu masalların beşinde cadılar veya büyücüler yanarak ölürler (Brüderchen und Schwesterchen, Hänsel und Gretel, Fitchers Vogel, Die sechs Schwäne ve Der Trommler) birisinde cadı asılarak öldürülür (Das blaue Licht), birisinde de cadı alevde kızdırılmış ayakkabılarla ölene kadar dans eder (Sneewittchen), bir diğerinde bu ölümcül dans dikenler içinde yapılır (Der Liebste Roland), birisinde iğneli fiçiya atılarak öldürülür (Die weiße und die schwarze Braut), birisi kendi zehri ile ölür (Das Rätsel) ve talihsiz bir tanesi ise büyü ile eşeğe dönüştürülüp ölene kadar dövülür (Der Krautesel). Diğer bir deyişle yirmi masalın yarısından çoğunda cadılar ölürler ve bu ölüm yöntemlerinden en çok rastlanılanı ise yakılmadır. Cadıların veya büyücülerin olduğu diğer Grimm masallarında ise kötü güçler hedeflerine ulaşamazlar. Bu yirmi masaldan tarihsel cadı imajının en belirgin olarak ortaya çıktığı üç tanesi - Hänsel und Gretel, Sneewittchen ve Die sechs Schwäne- şu şekilde yorumlanmaktadır.

3.1. Hansel ve Gretel’de Cadı Figürü

Grimm masalları arasında cadı figürünün en belirgin olarak çıktığı masal Hansel ve Gretel’dir. Kıtık nedeniyle üvey annenin de etkisiyle ormana açıklıktan ölmeye bırakılan Hansel ve Gretel adlı çocukların cadının eline geçmesini ve cadının Hansel’i hapsedip yemek için onu beslemesini anlatır. Sonunda Gretel cadıyı ocağa atmayı başarır ve yakarak öldürür (J. Grimm & W. Grimm, 2009).

Cadıyla ilgili masalda geçen şu cümleler tam olarak Cadı Balyozu ve geleneksel cadı resmi ile uyumaktadır:

‘Kocakarı onlara çok iyi davranıyordu ama aslında kötü bir cadıydı. Çocuklara pusu kurar, pastadan evi onları kandırıp içeri almak için kullanır ama çocukları eline geçirir geçirmez pişirip yer, bayram ederdi. Cadıların uzağı pek seçemeyen kırmızı gözleri vardır ama koku alma duyuvarı, yabamıl hayvanları gibi çok keskindir; bu nedenle çocukların yaklaştığını çok uzaktan sezinlerler.’ (J. Grimm & W. Grimm, 2014, s. 207).

Görüldüğü gibi buradaki cadı birçok diğer cadı gibi yamyamdır ve ormanda tek başına yaşayıp kandırdığı çocukları yer. Kıtık zamanında aç gezen çocukları pastadan yapılmış eviyle kandırır. Kıtık ve cadı inancının bağlantısı bu masalda merkezi bir konum alır (Tepe, 2005/2006). Öyle ki Gniech (2002) bu masalı tamamen çocuk oburluğu açısından algılamaktadır. Gniech (2002)’e göre cadının evi kadın vücudunu ve anneyi simgelemekte ve çocuklar anneyi canlı canlı yemek istemektedirler. Cadı ise kendini bu yamyamlıktan korumak isterken sevgisinden çocukları yemek istemekte ve sonunda yine kendisi yenilmektedir.

Diğer dikkat çeken unsur ise kötü üvey anne figürüdür. Üvey anne ve üvey kız kardeşlerin kötülükleri çeşitli masalarda karşımıza çıkmaktadır (Külkedisi, Pamuk Prenses gibi). Demirer Şahin (2014)’e göre üvey annenin hak ettiği cezayı bulması -yakılması, kızgın ayakkabılarla ölene kadar dans ettirilmesi gibi- masal kahramanı olan masum ve saf kadın için ruhsal bir rahatlama sağlar. Üvey anne figürüyle birbirine geçen cadının yakılması ise cadılara uygulanan klasik idam yöntemine göndermedir.

Köken olarak bakıldığında ise Nelson (t.y.) yamyamlığı, çocukların ormanda bırakılmasını ve açlığı 1315-1317 yılları arasında Avrupa’yı vuran büyük kıtlığa bağlamaktadır. Bu dönemde gerçekten de genç çocuklar ve bebekler terk edilmiş, yaşlılar ailenin genç üyeleri yaşayabilsin diye gönüllü olarak ölüm orucuna girmiş ve sayısız yamyamlık olayı görülmüştür. Hansel ve Gretel’in masalın sonunda her şeye rağmen evlerine dönmeleri de bu dönemin bittiğine işaret olabilir. Behringer (2007) 1300’lü yılların günah keçileri olan Yahudilere ait 140 yerleşim yerinin yok edildiğini yazar. Grimm Kardeşler’in masalları topladıkları 1800’lü yıllarda ise herhangi bir olay için günah keçileri olarak yaklaşık üç yüzyıldır cadılar görülmektedirler. Özellikle cadıların yoğun şekilde yakıldığı Hessen bölgesi ise Grimm

Kardeşler'in masal toplarken birincil kaynaklarından olmuştur. Grimm Kardeşler 1819'da yazdıkları ikinci baskı önsözünde bunun nedenini, bu bölgenin tarımla geçinmesi nedeniyle geleneklerine ve sözlü geleneğine bağımlı olmasına bağlar (J. Grimm & W. Grimm, 1859/2009).

3.2. Pamuk Prenses'te Cadı Figürü

Pamuk Prenses'te bulunan cadı Hansel ve Gretel'deki klasik yaşlı, kör cadıdan tamamen farklıdır. Buradaki cadı daha çok kıskançlıktan cinayet işleyen *Medea*'ya benzer. Masala göre, üvey anne olan kraliçe yaşadığı diyarda en güzel olmayı istemektedir. Bunun için sihirli aynasına ülkede en güzel kim diye sürekli sorar. Bir gün ayna Pamuk Prenses'in daha güzel olduğunu söyleyince kraliçe kıskançlıktan çatlar ve emrindeki bir avcıdan Pamuk Prenses'i öldürüp ciğerini ve karaciğerini getirmesini ister. Avcı Pamuk Prenses'e kıyamaz ve onun yerine bir geyiğin iç organlarını getirir. Üvey anne bunları Pamuk Prenses'in sanarak yer. Ormanda tek başına kalan Pamuk Prenses yedi cücelerle karşılaşır ve onlarla yaşamaya başlar. Bu sırada sihirli aynadan üvey kızının halen yaşadığını öğrenen kraliçe çeşitli kılıklara girerek prensesi öldürmek ister ve en sonunda sihirli bir elma ile zehirler. Cüceler ölü sandıkları prenses için camdan bir tabut yaparlar ve onu buraya koyarlar. Günün birinde bir prens tabutun içindeki Pamuk Prenses'i görür ve âşık olur. Sihirli bir öpücükle prensesi uyandırır ve onunla evlenir. Düğüne gelen kraliçeye ise ateşte kızartılmış demir ayakkabılar giydirilir ve kraliçe ölene kadar dans eder (J. Grimm & W. Grimm, 2009).

Pamuk Prenses'te cadı ve kötü üvey anne olguları birleştirilir. Cadı geleneksel cadının tersine çok güzeldir ve bu güzelliğini kraliçe olmak ve kral üzerinde güç kazanmak için kullanır. Bu bakımdan bir başka antik cadı *Kirke*'ye benzer. Öyle ki evliliklerinden sonra bu kadar kötülük yapmasına rağmen kralın ismi bir kez olsun geçmez. Cadının baş düşmanı ise kendisinden daha güzel olan üvey kızıdır. Panke-Kochinke (1998)'ye göre bunun nedeni yaşlanan kadının dış güzelliğini kaybetmesiyle kendi benliğini de kaybetmesi ve yeni kimliği olan yaşlı, bilge kadın rolünü kabul edememesidir.

Cadı aynı zamanda Hansel ve Gretel'deki cadı gibi insan eti yer. Bunu da güzelliğini tescillemek isteyen bir ritüel gibi yapar. Sadece ciğerini ve karaciğerini ister ve tuzlatıp, pişirterek yer, sonra da bununla övünür. Yamyamlık kavramı her ne kadar başka cadılarda da ortaya çıkan bir olgu olsa da burada ortaya çıkan diğer temel kavramlardan birisi kendini beğenmektir. İncil'e göre yedi ölümcül günahın birisi sayılan kendini beğenme -kibir- Pamuk Prenses'in üvey annesinde sürekli görülmektedir. Böylece kendi üvey kızını kıskanan üvey anne aynı anda iki ölümcül günahı birden işlemektedir. Krug (2017)'a göre üvey annenin kibri narsisizme kadar uzanır. Bunu masalda da kraliçenin sihirli aynasına sorduğu "Ayna, ayna, söyle bana, en güzel kim bu diyarda" sorusundan anlaşılabilir. Bu soruyu masal boyunca tam yedi kere soran kraliçe istediği övgüyü duyamayınca da öfkelenir (J. Grimm & W. Grimm, 2009).

Cadı aynı zamanda büyüleyici eşyaları da kullanmaktan çekinmez; sihirli ayna, öldürmek için kullanmaya çalıştığı korse, tarak ve elma cadı gücüyle yapılmıştır. Hatırlanacağı gibi *Medea* da kıskandığı kadını sihirli hırka ile boğarak öldürmüştür. Bu bakımdan da Pamuk Prenses'teki cadı antik mitolojide geçen cadılara benzer. Aynı zamanda da dönemin cadı imajının bir yansımasıdır. Sihirli eşyalar kullanmak cadılar ve büyü ile uğraşanlar için klişeleşmiş bir olgudur. Örneğin, Goethe'nin *Faust*'unda *Mephisto* da -diğer şeytanlar ve büyü ile uğraşanlar gibi- süpürge saplarına ya da keçilere binerek ayınlara gider (Goethe, 2007).

Cadının ölüm şekli bile klasiğin dışında olmakla beraber alışılmadık değildir. Cadı olduğu şüphelenen birisinin kızgın ayakkabılarla ya da çıplak ayakla ateşin üstünde yürümesi ateş deneylerinden geçmesi anlamına gelmektedir (Akin, 2011). Bu deneye göre ateşin oluşturduğu yaraları çabuk iyileşen

bireyler şeytanla iş birliği içindedirler. İronik olarak ise büyü kullanmasına rağmen burada cadının yaraları iyileşmemekte ve ölene kadar dans etmektedir.

3.3. Altı Kuğu'da Cadı Figürü

Altı Kuğu, Grimm Kardeşler'in masalları arasında birden çok cadının bulunduğu ender masallardan birisidir. Bu masalda ormanda yolunu kaybeden bir kral yaşamak için bir cadıdan yardım ister. Cadı krala yardım eder ve karşılığında kralın kendisi gibi cadı olan kızı ile evlenmesini şart koşar. Böylece kral, cadı kızı cadı ile evlenir ama ne yeni karısını sever ne de ona güvenir. İlk evliliğinden olan altı oğlu ile bir kızını ormana saklar. Yol o kadar zordur ki sadece bilge bir kadından aldığı sihirli bir yumak ip sayesinde yolu bulur. Kraliçe çocukların varlığını öğrenir, sihirli yumağı ele geçirir ve kardeşleri ziyarete gider. Uzaktan geleni babaları sanan altı erkek kardeş kraliçeye doğru koşarlar ve kraliçenin tuzağına düşerler. Kraliçenin başlarından geçirdiği sihirli gömleklerle birer kuğuya dönüşüp uçar giderler. Kardeşleri gibi kuğuya dönüşmeyen ve üvey annesinin şerrinden kurtulan yedinci kız kardeş ise diğer altı kardeşini kurtarmaya çalışır. Onlardan aldığı bilgiye göre -sihirli kuğu kardeşler günde on beş dakika kadar insan olabilirler- büyüü bozmak için altı yıl boyunca sessiz kalır ve kardeşleri için yıldız çiçeğinden gömlekler örmeye başlar. Bu arada bir kral ona âşık olur ve onunla evlenir. Bu sessiz geçen evlilikten üç çocukları olur. Gelini sevmeyen ve benimsemeyen kralın annesi, ana kraliçe ise her çocuk doğumunda bebeklerin ağzına kan sürerek kızı yamyamlıkla suçlar. Kız kardeşlerini kurtarmak için hiç konuşmama yeminine devam eder ve kendisine yöneltilen bu suçlamalara cevap veremez. Altıncı yılın son gününde, tam yakılacakken, uçarak gelen kardeşlerine o an bitirdiği gömlekleri giydiren ve yeniden insan olmalarını sağlar. Sonunda konuşabilen kızcağız derdini anlatabilir ve onun yerine kaynanası olan ana kraliçe yakılır (J. Grimm & W. Grimm, 2009).

Altı Kuğu masalında kötüler kötülere, üvey anne figürü ise kötü kaynana figürüne karışmaktadır. Öyle ki masalın en sonunda yakılan kaynana aslında büyü yapmamasına rağmen sanki kardeşlere bunca acı çektiren üvey anne yakılıyormuş gibi bir tatmin duygusu yaratır. Oysa bu masalda büyü yapmayan tek kadın figürü de kaynanadır.

Masalda ayrıca büyü yeteneğine sahip dört kadından bahsedilir. Bunlardan ilki açıkça cadı olduğu yazılan ormandaki yaşlı kadındır, ikincisi onun kızı olan yeni kraliçedir. Bu iki karakter her ne kadar kötü olsalar da cezalarını çekmezler. Bir de masalın gizli büyücülerini olan iki kadın karakter daha vardır. Bunlardan birincisi krala yolunu bulsun diye sihirli yumağı veren bilge kadındır, diğeri ise ormanda sessizce ağaç üstünde kardeşlerine gömlek ören ve onları büyüden kurtarmak için bir bakıma beyaz büyü yapan kız kardeşidir. Bir diğer deyişle, üvey anne büyüleri ile masumları hayvanlara dönüştüren *Kirke* ise genç kız yoldaşlarını kurtaran *Odysseus*'tur. Bu ayrımı masallarında bize, Grimm Kardeşler, kötü büyüden bahsederken cadı kelimesi ile, iyi büyüden bahsederken bilge kadın kelimesi ile vermektedirler.

Bu masal ayrıca Grimm Kardeşler'in On İki Erkek Kardeş (no.9) ve Yedi Karga (no.25) masallarıyla paralellik göstermektedir. Bu iki masalda, Altı Kuğu masalı gibi, hayvana dönüşen erkek kardeşlerden ve onları kurtarmak için acılar çeken kız kardeşten bahsetmektedir. On İki Erkek Kardeş masalının sonu hatta nerdeyse Altı Kuğu masalıyla aynıdır. Her iki masalda da kaynana, suçsuzluğu fark edilen masum kız yerine öldürülür ve erkek kardeşler yeniden insan olurlar. Altı Kuğu masalının bir benzeri ise Hans Christian Andersen'in Yaban Kuğu Kuşları isimli masalıdır. Bu masalda ise üvey anne her ne kadar yerini korusa da kötü kaynananın yerini piskopos alır ve Grimm Kardeşler'in Altı Kuğu ve On İki Erkek Kardeş masallarının tersine, masalın sonunda kimse ölmez (Andersen, 2006).

4. SONUÇ

Grimm Masalları Yeni Çağ'ın ruhunu yansıtmaktadır. En masum olarak görülen masallarda bile o zamanın düşman resmi ve siyasi ruhu yansıtılmıştır. Bu siyasi ruh Engizisyon'un Hristiyanlık dışı unsurlara karşı açtığı gizli haçlı seferidir. Bunun için resmi el kitaplarında tanımlanan cadı imajı ve geleneksel cadı imajı harmanlanarak halk masallarının içine kadar girmiştir. Yaklaşık 50 000 kişinin katledilmesine neden olan bu düşman imajı ve *Öteki*'den korkma olgusu *Cadı Avı* bittikten sonra bile masallarda kendisine yer bulmuştur. Öyle ki bugün bile cadı denilince akla ilk gelen, yeni popüler cadı resminden önce kanca burunlu, kambur ve çirkin bir yaşlı kadındır.

Ayrıca yapılan *Cadı Avı* da masallarda kendine yer bulmuştur. Grimm Masalları'nda geçen cadıların yarısından fazlasının ölmesi tesadüf değildir. Tam tersine o zaman cadı olarak suçlanan kadınların başına gelen ile masallarda başına gelenler arasında paralellik vardır. Cadıların yamyamlıkları, çocuk hırsızlıkları, kıtlıktan yararlanmaları, hainlikleri, kötülükleri ve erkekleri baştan çıkarmaları da toplumdaki cadı resminin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaklaşık 300 yıl boyunca süren bir dönemdeki düşmanın halk masallarına yansımaması da zaten beklenen bir durum değildir.

Grimm Kardeşler'in masalları topladıkları Hessen bölgesi ise Almanya'da *Cadı Avı*'nın en yoğun olduğu bölgedir (Behringer, 2000a). Nerdeyse her gün cadı olarak yakılan kadınları gören insanların kilise propagandasından etkilenip masallarında bu kadınlara yer ayırması da her şeyden korkan ve her yerde düşman arayan o dönem insanı için normaldir. Ayrıca o zamanın insanı her türlü felaket için günah keçisine ihtiyaç duymaktadır. Bu rolü Orta Çağ'da Yahudiler oynamakla beraber Yeni Çağ ile beraber cadılar ve büyücüler onların yerini almışlardır.

Cadı Avı'nın karanlık Orta Çağ yerine Rönesans ve Reformun hüküm sürdüğü Yeni Çağ'da ortaya çıkması ise farklı bir fenomendir. Quensel (2017) *Cadı Avı*'nın altın çağının kitap basımı, Amerika'nın keşfi, Rönesans ve Hümanizmin ortaya çıkmasına denk geldiğinin altını çizer. Behringer (2000b)'e göre *Cadı Avı*'nın çağdaşları Shakespeare, Rene Descartes, Francis Bacon, Galileo Galilei ve Johannes Kepler'dir. Bu da bilimdeki gelişmelerin insanların hayatında ters giden şeyler için suçlu arama isteğini ortadan kaldırmadığını kanıtlar niteliktedir. 19. yüzyılda biten *Cadı Avı*'nı 20. yüzyılda kaybedilen Birinci Dünya Savaşı sonrasında Nazi döneminde Yahudi avının alması da bunu kanıtlar niteliktedir.

Bu çalışmada incelenen Grimm masallarındaki cadı figürünün üvey anne ve kaynana figürleri ile karışması da şaşırtıcı değildir. Demire Şahin (2014)'e göre üvey anne başlı başına korku uyandıran bir karakterdir. Bu karakterin başka bir korku unsuru olan cadı karakteri ile eşleştirilmesini de masallarda görülür. Günümüzde bile sevilmeyen birisine hakaret olarak cadı denilebildiği düşünülürse, abartının standart olduğu masallarda ve cadıların gerçekten yaşadığı zamanlarda üvey anne ve cadı kavramlarının birbirine karışması anlaşılabilir bir durumdur.

Grimm Kardeşler'in diğer masallarının da farklı bakış açılarından - açlık, kıtlık, savaşlar ve olumsuz hava koşulları gibi- zamanın ruhu kapsamında incelenmesi de başka bir çalışmanın araştırma konusu olabilir.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Akın, H. (2011). *Ortaçağ Avrupası'nda Cadılar ve Cadı Avı* (2. Baskı). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Andersen, H. C. (2006). *Märchen für Kinder* (Çev: P. Arndt). 30.06.2018 tarihinde, <http://www.gutenberg.org/ebooks/19163> adresinden alındı.
- Aytaç, G. (2005). *Yeni Alman Edebiyatı Tarihi* (5. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Behringer, W. (2000a). *Hexen: Glaube, Verfolgung, Vermarktung* (2. Baskı). Münih: Beck.
- Behringer, W. (2000b). *Hexen und Hexenprozesse in Deutschland* (4. Baskı). Münih: Dtv.
- Behringer, W. (2007). *Kulturgeschichte des Klimas: Von der Eiszeit bis zur globalen Erwärmung*. Münih: Beck.
- Burns, W.E. (2003). *Witch hunts in Europe and America: an encyclopedia*. Westport: Greenwood Press.
- Deakin, M. (2018). *Hypatia*. 30.06.2018 tarihinde, <https://www.britannica.com/biography/Hypatia> adresinden alındı.
- Dell, C. (2016). *Okült, Cadılık ve Büyü* (Çev: B. Kovalmaz ve Ş. Öztürk). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Demirer Şahin, D. (2014). *Seçilmiş Grimm Masallarında Kadın Figürleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duden (t.y.). *Märchen*. 30.06.2018 tarihinde, <https://www.duden.de/rechtschreibung/Maerchen> adresinden alındı.
- Gniech, G. (2002). *Essen und Psyche*. Heidelberg: Springer-Verlag.
- Goethe, J.W. (2007). *Faust* (Çev: C. Öner) (4. Baskı). İstanbul: Oda Yayınları.
- Grimm, J. & Grimm, W. (2009). *Grimms Märchen: Vollständige Ausgabe*. Köln: Anaconda Verlag. (Orijinal basım: 1857).
- Grimm, J. & Grimm, W. (2014). *Grimm Masalları 1* (Çev: N. Yeğinoğlu) (3. Baskı). İstanbul: Can Sanat Yayınları. (Orijinal basım: 1857).
- Gruber, H.-G. (1990). Hexenverfolgung und Inquisition. Zeit- und kirchen-geschichtliche Verstehenszusammenhänge. *Münchener Theologische Zeitschrift*, Jahrgang 41, 157-172.
- Homer (2006). *Odyssee* (Çev: J. H. Voß). 30.06.2018 tarihinde www.digbib.org/Homer_8JHvChr/De_Odyssee_.pdf adresinden alındı.
- İçöz, F. (2008). *Masalda Cadı: "Ötekinin" Arketipi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Jakli, T. (2013). „Volk“ und „Volkspoesie“ als Identitätskonzept und literarische Abgrenzungsstrategie bei Grimm, Arnim und Brentano. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi – Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 2013/II, 5-24.
- Köbler, G. (1995). *Etymologisches Rechtswörterbuch*. Tübingen: Mohr.
- Krug, M. (2017). Schneewittchen von den Gebrüder Grimm (1857). Frey, D. (Ed.), *Psychologie der Märchen: 41 Märchen wissenschaftlich analysiert – und was wir heute aus ihnen lernen können* içinde (s. 61-68). Berlin: Springer-Verlag.
- Nelson, L. H. (t.y.). *The Great Famine (1315-1317) and the Black Death (1346-1351)*. 30.06.2018 tarihinde http://www.vlib.us/medieval/lectures/black_death.html adresinden alındı.
- Panke-Kochinke (1998). *Die Wechseljahre der Frau Aktualität und Geschichte (1772-1996)*. Opladen: Leske+Budrich.
- Pavlac, B. A. (2009). *Witch hunts in the western world: persecution and punishment from the inquisition through the Salem trials*. Westport: Greenwood Press.
- Quensel, S. (2017). *Hexen, Satan, Inquisition: Die Erfindung des Hexen-Problems*. Wiesbaden: Springer VS.
- Sears, K. (2015). *Mitoloji 101* (Çev: E. Duru). İstanbul: Say Yayınları.
- Shakespeare, W. (1994). *The Complete Works of William Shakespeare*. New York: Barnes & Noble. (Orijinal basım: 1606).
- Sprenger, J. & Institoris, H. (1486/2005). *Der Hexenhammer* (Çev: Schmidt, J. W. R.). Erfstadt: Area Verlag.

- Tepe, P. (2005/2006). *Der Variation des Hexenbegriffs vor dem Hintergrund seiner Literaturspezifischen und Religionshistorischen Funktion, Seminararbeit*. 30.06.2018 tarihinde http://www.mythos-magazin.de/mythosforschung/kk_hexenbegriff.pdf adresinden alındı.
- Voltmer, R. (2006). Vom getrübbten Blick auf die frühneuzeitlichen Hexenverfolgungen –Versuch einer Klärung. *Magister Botanicus Magische Blätter*, 8, 61-72.
- Weidenhöffer, J. (2013). Die Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm als nationalsymbolisches Narrativ. Eine linguistische Untersuchung zur Funktion der Sammlung im Nationaldiskurs des 19. Jahrhunderts. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi – Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 2013/II, 59-78.

EXTENDED ABSTRACT

The term ‘Witch Hunt Age’ refers to the period that begins at the end of the fifteenth century and ends at the beginning of the nineteenth century. In that period, which lasted about three hundred years, fifty thousand people were tried, and generally burned and executed. Hence, that period left some traces in the memory of the society, and those traces can be found in the verbal accounts of that society. In the early nineteenth century, the Grimm Brothers, who collected those verbal expressions through fairy tales, have conveyed the fears, feelings and traces of that time; that is, the zeitgeist.

Traditionally, witches are ugly, old, hunchbacked, hook-nosed women who work together with the devil. These sorcerers use their magical powers in order to harm people in addition to the collaboration with the devil. Akin (2011) asserted that ‘the overlapping of the prevalent witch notion with the traditional witch notion existing in fairy tales, epics and folk culture took place in the fifteenth century to a great extent’.

A victim was constantly sought for famines, droughts, wars and diseases in the Middle Ages. In several places, pagans and Jews were accepted as enemies, and so they were murdered; namely, were hunted. Those hunts formed a political identity via the Templar Knights, and eventually, evolved into witch hunting (Pavlac, 2009). The most famous woman who was burned and executed during that period is unquestionably Jeanne d’Arc.

The witch hunt peaked in Europe in the period between 1430 and 1780, and this period is called the ‘Witch Hunt Age’ (Akin, 2011). According to Behringer (2000a), the number of the dead was around 50 000, and about 25 000 of which happened in the territory of the Holy Roman Empire. The most intense periods of those executions corresponded to the years between 1560 and 1630, which were the years of hunger, cold and war in Europe.

In this study, the concept of witch and witch hunts were investigated through the documents of Grimm Brothers’ Fairy Tales. The relationship between the concept of witch (hunts) and the historical accounts was also tried to be built. Moreover, the image of witches in ‘Hansel and Grethel’, ‘Snow White’ and ‘The Six Swans’ were examined because those fairy tales had the most prominent witch figure among the other tales of Grimm Brothers. A total of 20 Grimms’ Fairy Tales consisted of witches and sorcerers, and those witches and sorcerers died or were killed in more than half of those tales. It was revealed that the most common form of death was being burned that was also applied to those who were found guilty as witches at that time. Furthermore, the relationship between witch hunting and famine, bad products, illness, wars, adverse weather conditions was established by means of the historical accounts. For example, Nelson (n.d.) attributed cannibalism, hunger and leaving children in forest to the great famine that hit Europe between 1315 and 1317. Accordingly, for all those negative conditions, the wanted scapegoat became firstly the Jews, and then, the aforementioned witches. This was also proved through the fact that the Hessen region where the Grimm Brothers gathered their tales was one of the regions in which the most witch-burning cases were carried out during that period. The accumulation of the witch image and the social memory emerged throughout the whole 300 years also overlapped with the image of witches examined in the previously stated fairy tales. For instance, while the witch Kirke in ‘The Six Swans’ could transform men into animals, the witch in ‘Hansel and Grethel’ eats human flesh.

To conclude, the Grimms’ Fairy Tales reflect the spirit of that time as illustrated by the examples, and thus, the Witch Hunt took its place in the tales. It is not a coincidence that more than half of the witches in Grimms’ Fairy Tales died; rather, there is a parallelism between what happens to women who

were accused of being witches and what happens to women in fairy tales. The cannibalism, child thefts, taking advantage of famine, treachery, evil, and seducing men that witches perform are also a reflection of the witch image in society.

It is a different phenomenon that the witch hunt emerged in the early modern age when the Renaissance and the Reformation ruled instead of the dark medieval age. According to Behringer (2000b), contemporaries of the witch-hunt were Shakespeare, Rene Descartes, Francis Bacon, Galileo Galilei and Johannes Kepler. This proves that the developments in the science have not removed the desire for seeking culprit for the things that have gone wrong in people's lives.

It is also not surprising that the witch figures in the Grimms' tales examined in this study mixed with the figures of stepmother and mother-in-law. According to Demirer Sahin (2014), a stepmother is a fear-inducing character on her own. It is also seen in fairy tales that this character is matched with the other fear-inducing character which is witch.

The analysis of other Grimm Brothers' fairy tales within the scope of zeitgeist from different perspectives, i.e. starvation, famine, wars and weather, may be another research topic.